

Zentai László (1950–2024)

Nagysimonyi meg az ő mindennapi élete

Nagysimonyi Jenő rosszul ébredt. Valójában éjjel se nagyon aludt, mert egész éjszaka az előző vasárnap reggelén a kiskápolnában tartott nagymisén hallott bibliai idézettel bíbelődött: „A szeretet hosszútűró, kegyes, a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a gonoszt. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal” – olvasta fel hangosan az újtestamentumi szöveget. Azonnal megtalálta, mert már este bejelölte a könyvjelzővel. Pál apostol Korinthusbeliekhez írt I. levelének 13. jelzetéből idézett. Az utóbbi években már kora este az éjjeliszekrényre készítette a bibliát. Nemcsak olvasta, hanem tanította is a szent szövegeket. A közeli, nagyhírű gimnázium hittanóráin mesélt diákjainak a szentírás fontosságáról. Öblös, mély férfihangja kitűnően érvényesült az ódon osztálytermekben. Úgy tanított, ahogy leírták, s úgy is élt, ahogy azt az apostolok szentsége megkövetelte. Sokan ezért külön is tisztelték. Csak néhányan ismerték ifjúságának korábbi életszakaszait, lelke mélységeit, családi élete boldog boldogtalanságait.

Korban majdnem fél évszázaddal idősebb volt a hallgatóságánál. Az óráin akkurátus szavakkal magyarázott.

Ha valaki nem ismerte volna, akkor biztosan olyannak képzei, amilyenek az ellentmondást nem tűrő tanáremberek. Otthon a szereteteivel szigorú volt. Magára hiú. Aki nem ismerte és nem naponta látta, biztosan dölyfösnek képzelte. Csak egy-egy elcsent pillanat árulta el, hogy az irigység, a kivagyiság is kedvenc tulajdonságai közé tartozik. Hamar mondott ítéletet, tört pálcát mások felett. Nagy társaságban, ha ő vitte a prímet, soha nem mulasztotta el, hogy olyas valakiről mondjon ítéletet, aki éppen ott és akkor nem volt jelen. Életre szóló haragosai támadtak emiatt. Rejtve maradtak azok a helyzetek, amelyeket ő maga teremtett. Kísérletet sem tett azok megváltoztatására. A szemközti házban lakott gyerekkori barátja, akivel meglelt férfikorukban úgy összekapott, hogy az utcán is elkerülték egymást.

1997. november első vasárnapjának reggelén Nagysimonyi felkelt, kiment a mosdóba, magára kapta kedvenc köntösét, és az étkezőben leült a neki fenntartott helyre. Felesége már a konyharészben tüsténkedett. A gyerekek is kijöttek a szobájukból. Illedelmesen köszöntek a szüleiknek. Apjuk biccentett, hogy leülhetnek az asztalhoz. Főtt virsli gőzölgött egy ovális meissenitálon. A reszelt torma erősen csípős illata az előszobát is meghódította. Az imádkozást követően a családfő

hangosan idézte: – „Édes Jézus, légy vendégünk! Áldd meg, amit adtál nekünk!” A tányér fölé hajolva ettek. Méltóságteljesen. Mindenki annyit, amennyit az apjuk kiporciózott nekik.

Készülődtek a kápolnába. Ilyenkor hétvégén mindenki odajárt a környékről. Vasárnap délelőtt néhány vakmerőbb párttitkár, szakszervezeti vezető is ott szolozsmázott. Boldogan, a hit teljes ölelésében. Ezt is ugyanúgy magukévá tették, ahogy a szocializmus tanait. Nem bántotta őket senki, ők sem bántottak másokat. Ilyen volt ez a béke, amiben mindenkit mindenkivel összemoshattak.

Nagysimonyi lépett ki elsőnek a házból. A gyerekei követték. Az asszony zárta a lakást. Anyósa már fél órával korábban felment a kápolnába. Ott találkoztak. Az első padsorban ültek a gyerekek, meg azok, akik mindenképpen áldozni akartak gyónás után. Pontban tízkor megszólalt a kicsi harang. Éles hangja az egyetemig hirdette, hogy a hívők áhitattal várják a liturgiát. Vasárnap volt, a hegyoldal népe boldogan hódolt Jóistenének. Persze azért majdnem mindenki körbenézett. Leltárt készítettek arról, hogy megérkeztek-e az ismerősök. A számbavétellel leginkább a hittantanár törődött. Észrevétlenül, de pontosan rögzítette a jelenlévőket. A szertartás után, hazafelé felsorolásszerűen minősítette a környékbelieket:

– Látod, szívem? Leherék megint munkásruhában jöttek. A postameszter nő majdnem elaludt. Mi a rosszsebnek jön az ilyen misére? Szekeresnek csak a felesége meg az anyja volt ott. Az öreg este biztosan berúgott, most szundikál... – sorolta megfigyeléseit. Mély levegőt is alig vett. Nagysimonyiné

Kohári Sarolta csak bólogatott. Megszólalni sem mert, ugyanis az otthonukon kívül is ugyanúgy a hitoktató ember volt az úr.

Amikor hazaértek, a férj bevonult a szobájába, ahol plafonig érő polcokon könyvek roskadoztak. Ritkán ült az írógéphez. Inkább kézírással jegyezte le gondolatait. Ilyenkor a gyerekek csendben a szobájukba húzódtak. Az asszonyok még csendesebben ebédet főztek. Több fogást készítettek, mert pesti vendégeket vártak.

Odakinn hideg volt ugyan, de tisztán, felhőtlenül fénylett a nap. A késő őszi árnyai egymást kergették a macskaköveken. Néha egy-egy kerékpár gurult lefelé, egy-egy autó fordult az utcába. Vasárnapi mélycsend ült a hegyvidéki városrészen. Várakozásszerűen szalutáltak a házak. Mozdulatlanságuk fölött a kémények elegánsan pöfékeltek. Tél eleji idő volt, olyan igazi hétvégi. Vidéki, kisvárosi békekatlan. A moccanás lomhasága...

Sarolta asszony bekopogott a szobába. Alig mert az urához szólni:

– Vörösbort készítek a vendégeknek?

– Az jó lesz. Pistának meg a feleségének tavaly is nagyon ízlett. De most ne zavarj! Nem látod, hogy jegyzetelek? – utasította szigorúan a hitvesét. Fel sem nézett, pedig az asszony folytatta tovább:

– Persze, Jenő, hagylak dolgozni, de tudod, már reggel akartam mondani, hogy az a gumicsizmás, koszos ember mostanában erre is szokott járni – magyarázta alig hallgatóan, bátortalanul. – Nagyon félttem a gyerekeket.

– Ugyan már! Rémeiket látsz! Az egy bolond, ártalmatlan, magának való ördög.

– De hát azt mondják az utcában, hogy a rendőrség is rendszeresen beviszi, mert veszélyes.

– Mondtam, hogy dolgozom! Az az ember a légynek sem árt, csak mászkál a városban, mert elment az esze – nyomatékositotta a férj, és ahogy felnézett asszonyára, szinte szúrtak a szemei.

Sarolta asszony ugyanolyan némán távozott, ahogy bejött. Eltűnt a konyha mélyén. Csak akkor jött elő, amikor csengettek. A közös képviselő hozott valami aláírni valót. Hosszasan mentegőzött, hogy máskor nincsenek otthon a lakótársak, csupán ezért zavarkolódik hétféteken. Határidőre kell nyilatkoztatni az embereket, a törvény írja elő. Nagysimonyiné a papírra kanyarintotta a nevét, és már tuszkolta is kifelé az embert:

– Ne haragudjon, Harkai bácsi, de vendégeket várunk!

A vendégek a déli gyorssal érkeztek a fővárosból. Pontban 13 órakor nyomták meg a csengőt. Az apró előszoba fogasain lógó kabátok majdnem eltorlaszolták a bejáratot. Nehezen fértek be az érkezők. Nagysimonyi Jenő is kijött a szobából, a hallban várta a házaspárt. Istvánnal megölelték egymást. Régi barátok voltak, sőt a feleségét is jól ismerte a házigazda, mert Zsuzsa – főiskolás korában – naponta többször szaladt el az ablakuk alatt. Szintén ebben az utcában nőtt fel. Amikor beléptek a nappaliba, a gyerekszobából átjöttek a pulyák. Nagyon udvariasan köszöntek a vendégeknek. Látszott, hogy valóban jól neveltek. Aztán ahogy jöttek, vissza is mentek a szobájukba. Ebéd előtt Jenő jóféle erdélyi áfonyapárlattal kínálta vendégeit. Sarolta is beszaladt koccintani, de rögtön mentegőzött,

hogy szalad a sütőhöz, mert az anyósa a frissensülteket készíti.

Fél kettőkor ültek asztalhoz. Jenő elmagyarázta, hogy máskor délben szoktak enni, de most a vendégekhez igazították az étkezést. Szertartásszerű precizitással tálaltak az asszonyok. Mindent úgy, ahogy a nagykönyvekben meg Nagysimonyi Jenő elvárásaiban megfogalmazódott. A kések és a villák csattogtak a füstszínű jénai tányérokra. A húsoleves tetején sárga zsírkarikák lubickoltak, a cértálcát külön tették a tányérba. Arra merték rá az aranysárga, forró levest. Fokhagymás lében áztatott, rántott karajt ettek rizibizivel, uborkasalátával. Desszertnek almás és túrós rétest szolgáltak fel. A gyerekek ezt várták a legjobban. Többet ettek belőle, mint az emberes ételekből.

Ebéd után a férfiak beültek a nappaliba. Teli gyomorral könnyebb a világ dolgairól beszélni. István a hivatali életéről beszélt, főosztályvezetői kinevezéséről, a minisztériumi változásokról. Arról, hogy a kommunisták megint visszajöttek. Mindketten szinte egyszerre mondták: „Annyira, hogy el sem mentek!” Ezen igazán jót derültek. Jenő az országos hatalmaságokat ostorozta, merthogy azoknak fogalmuk sincs arról, ami itt, a végeken történik.

Aprócska, kortyolásnyi szünet után a fővárosról beszéltek, merthogy az is egyre élethetlenebb. Úgy döntöttek a feleségével, hogy kiköltöznek a környékre, de az egyetemista gyerekek nem lelkesedtek érte. Ők már megszokták a főváros nyizsi-nyüzsgését.

– Idehaza sem változott semmi – mormolta Jenő, és hangosan szidta a városvezetést. Azt magyarázta, hogy

ebben a városban mindenre fordítanak pénzt a helyi politikusok, csak a kultúrára nem.

– Akkor valóban semmi sem változott – nevette el magát István. – Pedig azt hittem, ha én elmegyek, akkor több lesz a hely nektek, itthon maradottaknak.

– Itt mindent úgy kell kikönyörögni – emelte meg vörösborral töltött poharát a ház ura. – Egészségetekre, meg arra, hogy megjöttetek! – koccintott a vendégeivel.

Amikor a felesége is bejött végre, két táborra szakadt a beszélgetés. Az asszonyok asszonyi dolgokról diskuráltak, a férfiak pedig a politikáról cseréltek még hevesebb eszmét. István érdeklődött itthoni barátai sorsa felől. Ki merre dolgozik, mit csinál, kinek született gyermeke, ki költözött el a városból? Milyen a városvezetés? Jenő készségesen válaszolt. Persze nagyon rossz véleménnyel volt a helyi hatalomról. Dilettánsoknak nevezte őket. István felvetette, hogyha ennyire rossz, akkor miért nem kapcsolódik be a helyi közéletbe, merthogy a kibicnek semmi sem drága. Jenő magabiztos, erőteljes szavakkal válaszolt:

– Majd ha megkeresnek, Pista barátom, ha felkérnek!

– Arra nagyon sokáig várhatsz. A mai világ nem a felfedezésre várók kora – jelentette ki István. – Kicsiben és nagyban csak azok számíthatnak kiemelkedésre és karrierpályákra, akik jelentkeznek érte. Sőt harcolnak is a helyükért. Jenő, ma befellegzett a sült galambra váróknak! Személyes tudásodon, tehetségeden és szorgalmadon kívül menedzselni is kell magad.

A házigazda szakállát simítva nézett a barátjára. Nem nagyon akarta

elfogadni a másik érvelését. Kitartott a megkeresés mellett. Igenis, keressék meg, s majd eldönti, hogy elfogadja-e az ajánlatot vagy sem. Ebben a kérdésben nagyjából eddig jutottak.

Hirtelen Sarolta fordult Istvánhoz:

– Biztosan emlékszel arra a jellegzetes figurára, aki már legalább húsz éve gyalogol városunk utcáin, terein. Rojtos cajgnadrágban, kivágott orrú csizmában, kigombolt ingben.

– Persze, tudom, az a magas, cserzett bőrű ember. Mi van vele?

– A szomszédok úgy beszélnek, hogy mostanában errefelé is járkál. Tudod, félttem a gyerekeket – aggodalmaskodott tovább az asszony.

Nagysimonyi erélyes hangon vágott közbe:

– Mondtam már, szívem, hogy az egy nímand – méltatlankodott. – Minek olyasmivel foglalkozni, ami nincs. Ha erre járkál, akkor erre, ha meg másfelé, akkor másfelé. A bolondok különben is arra mennek, amerre akarnak. Ez az ő szabadságuk... – nyerítette el magát, de a társaság nem követte.

Magára hagyott röhögését hosszú, méla és – kis idő elteltével – nagy csend követte. Ültek egymással szemben, de akár egy tornaterem zsámolyán is ülhettek volna, egy-egy ugrásra készülő pillanat bizonytalanságában.

Zsuzsa törte meg a lopakodó, alatomos némaságot:

– Mennünk kellene, István! – fordult az urához, de egyúttal a háziakhoz is szólt. – Remek ételeket főztél, Sacikám. Igazán köszönjük! A Jóisten tartsa meg a szokásodat! Jó volt újra találkozni – zárta a búcsúzkodást.

Nem színleg tette, hanem őszintén, mert nem tudott udvariaskodni, és nem is akart. A pózokat sem szerette.

Mindig a sajátját adta, amihez csak ő fért hozzá. Még a férjének sem engedte át ezt a területet, mert ahhoz neki nincs joga. Jókedvűen integettek a feljárási lépcsőkön álló Nagysimonyiéknak, egészen a kijárási kapu végéig.

Lomhán lecsorgó ködben ereszkedtek le az utcán. Ráláttak a vasúti átjáróra, ahol a közlekedési lámpák fényei fázósan, felváltva villogtak pirosat. Áttetsző fényük olyanak tűnt, mintha paplan alól jeleznek a rendíthetetlen tilosat. Sokára jött a Déli pályaudvar felől a vonat. Hosszú, tehervagonokból összeállított szerelvény csattogott a síneken, remegve döngött a gyalogos járda megkopott aszfaltja. István türelmetlenül topogott a sorompó előtt, de igyekezett palástolni, ahogy a feleségéhez szólt:

– Sohasem gondoltam volna, hogy Jenő ennyire öntelt ember. Előkelőnek mutatja magát, bölcsnek, s közben majdnem felrobban benne a kisvárosi gőg.

Megfogta asszonya vállát, de Zsuzsa nem reagált. Talán a csattogásban nem is hallotta rendesen a szavakat, talán nem is akart válaszolni. István megértette, hogy nem ez a pillanat a legalkalmasabb. Mégiscsak most jöttek el. Még szájában érzi az áfonyapálinka és az omlós rétes ízét.

Már a szállodai szobában, a harmincas évekbeli, rozoga, erősen kopott kárpitozású karosszékekben ültek, amikor Zsuzsa válaszolt a férjének, merthogy úgy illik és otthonról is ezt hozta.

– Csodálkozol? Mi ebben a meglepő? – kérdezte, de rögtön meg is válaszolta: – Itt semmi és senki sem változott. Ebben a kisvárosban ugyanolyan mozdulatlan minden, mint ahogyan száz vagy kétszáz évvel ezelőtt volt. Az emberi gondolkodás, a következteté-

sek, a hajbókolások, a megalkuvások ugyanabból a forrásból táplálkoztak évszázadok óta. Ma is ugyanolyanok az emberek... Csak a technika fejlődött, de az is legalább száz év késéssel – nézett Istvánra. – Tudod, az ilyen típusú emberek olyanok, mint a bolhasípok. Ha csípni akarnak vagy lefitymálni, ha minősíteni akarják embertársaikat, akkor idegesen vibrál a sípjuk, mert irigyek, szánalmasak, önmaguk nagyságát szeretnék igazolni. Ám ha az érdekük úgy kívánja, akkor kobrabüvölők lesznek, s ha kell, az ördöggel is szövetségre lépnek sípjuk muzsikájával. De csak akkor, és csak akkor! – nevette el magát Zsuzsa.

Közel négy évtizede költöztek szülővárosukból a fővárosba. Részben kényszerből, mert a férje zárta be a helyi statisztikai hivatalt, amikor megszüntették a járásokat, és nem akart a megyei hivatalba bejárni. Messze is volt, nem is nagyon kedvelte az ottani kollégákat. Inkább csak néhányval beszélgett szívesen a megyei értekezleteken. Így hát ágyrajáró lett a fővárosban élő nagybátyjánál, mert a „legmagasabb számmisztikai hivatalban” kapott állást. A családjá a városka Főterén, ő meg esténként a Batthyány térnél, a Duna-parton sétált. Majdnem fél éven keresztül, péntekenként este ért haza a családjához, és vasárnap délután indult is vissza. A fővárosi főhivatal vezető asszonya jó főnöke volt, de a lakáscserét ő sem tudta vagy talán nem is akarta megoldani. Aztán minden megoldódott, ahogy Murphy mondaná, mert a miniszteri rangú asszonnyal a kapcsolatuk véglegesen megromlott. A főhivatal vezető nő főosztályvezetőnek akarta kinevezni, ő pedig nem szándékozott a pártjukba, vagy ahogy

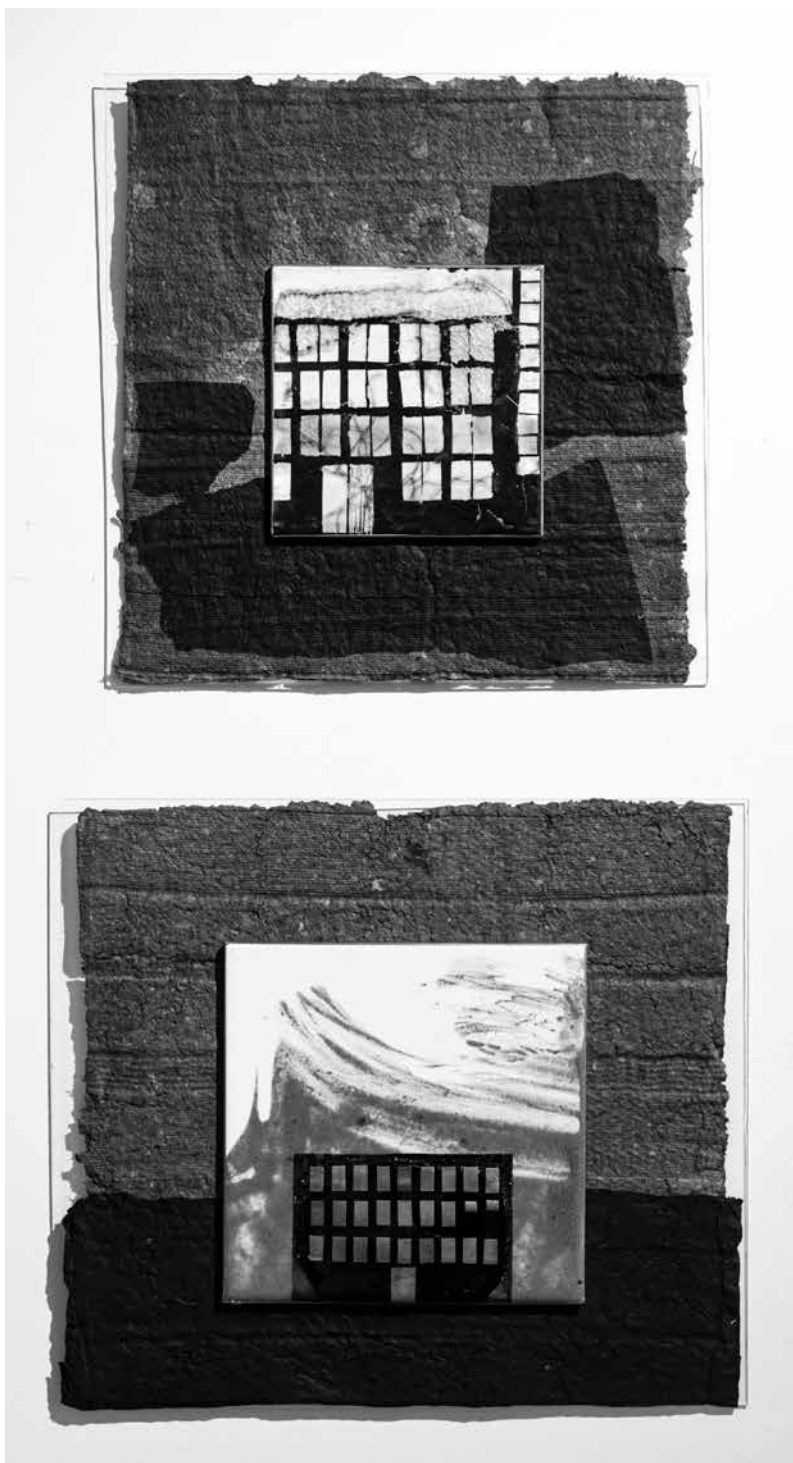
ő nevezte: a kommunista anyaszentegyházba belépni. A patthelyzetet az élet oldotta meg, mert Istvánt elcsábították, és pontosan akkor csábult el, amikor annak eljött az ideje. Átnyergelt a minisztériumba osztályvezetőnek. A pénze is duplázódott, meg a családja is utánajöhetett a fővárosba...

– Feküdjünk le, Zsuzsa! – mondta István. – Holnap reggel kilencre ígertem magam Szucsánszky haveromhoz, a sörgyárba. Ha van kedved, te is kijöhetsz...

Gyorsan elaludtak, mert két nappal korábban még Érmindszentről indultak

haza Pestre. Keresztül a száználisan hosszú, alföldi síkságon, amely lehet, hogy másoknak nagyon szép, de nekik, hegyekhez szokott embereknek, nagyon is lehangolóan tűnt. Kimerültek mindketten, bár felváltva vezettek. István nem szívesen ült a volán mögé, mert évekkorábban megmútták a gerincét. Már nem úgy érezte a pedálokat, ahogy korábban. Talán beszélt is az asszonynak erről, de ebben nem volt egészen biztos, mert álomba szenderüléskor az emberek nem képesek meggyőződni arról, hogy valóban így történtek-e az események.

ZENTAI LÁSZLÓ író, költő, szerkesztő, közgazdász-jogász, nyugállományú kormány-főtisztviselő, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem óraadó tanára volt. Apai ágon kárpátaljai, anyai ágon felvidéki nemesi családból származott. Sopronban született 1950-ben, és ott nőtt fel, de több mint négy évtizede elkerült onnan, legutóbb Kerepes-Szilasligetben lakott. Első könyve *Kökényhúsú ég alatt* címmel jelent meg 1989 tavaszán a Szépirodalmi Könyvkiadónál, melynek teljes jogdíját az erdélyi menekültek megsegítésére ajánlotta föl. Tucatnyi kötetet publikált, a legutóbbi: *Von Alexander, a csirkefogó* (családrégény, Civil Flotta Kiadó, 2022). *Vallomások a tükörnek* című hangoskönyve idén júniusban jelent meg. A *Soproni Füzetek* című, évente megjelenő periodika felelős szerkesztője volt. Váratlanul hunyt el 2024. szeptember 28-án a kistarcsai kórházban.

Jankó-Szép Noémi, *Embertelen házak – Háztalan emberek* (kerámia, üveg, fém, merített papír, 2024)